

SVIZRA

Ignazio Cassis daventa president da la Confederaziun 2022

L'onn 2022 vegn la Confederaziun presidiada da cusseglier federal Ignazio Cassis. El succeda a Guy Parmelin. Cassis è vegnì elegì cun 156 vuschs, cumpareglia cun auters onns è quai in resultat mediocher. Cusseglier federal Alain Berset è vegnì elegì sco vicepresident per il 2022 e daventa uschia probablamain il 2023 president da la Confederaziun. (rtr/fmr)

GRISCHUN

Da quintar cun dapli lufs en la vischinanza dals abitadis

Cun il cumenzament da l'enviern retira la selvaschina d'ungla ils quartiers d'enviern e sa strategna en la vischinanza dals vitgs. Pervia da quai ston ins quintar il proxim temp cun dapli observaziuns da lufs en la vischinanza dals abitadis. «Per ils umans n'exista da princip er durant quest temp nagin privel pli grond. Activitads da temp liber dastgan vegnir pratitgadas vinavant sco fin ussa», scriva l'Uffizi da chatscha e pestga dal Grischun en ina comunicaziun als meds da massa. Sch'il luf chatta funtaunas da pavel utilisablas en ils abitadis, po quai avair a vista mesauna per consequenza ch'il luf sa disa vi da l'uman e ch'i resultan situaziuns potenzialmain privlusas. Bleras scuntradas cun lufs en ils abitadis sa laschan evitar, sche funtaunas da pavel che vegnan en dumonda per il luf u per la selvaschina d'ungla vegnan allontanadas da maniera consequenta u rendidas inaccessiblas.

Recumandaziuns da cumportament en cas da scuntradas cun lufs stattan a disposiziun sin la pagina d'internet da l'Uffizi da chatscha e pestga. Per pudair spaventar tant sco pussaivel ils lufs ch'èn en la vischinanza dals abitadis, vegn la populaziun supplicada da contactar immediatamain la surveglianza da chatscha locala, sch'insargi inscuntra in luf. (cdm/fmr)

GRISCHUN

Surveglianza da chatscha ha sajettà in terz luf da triep dal Beverin

La notg dals 7 sin ils 8 da december 2021 ha la surveglianza da chatscha sajettà in terz luf dal triep dal Beverin en il territori da la Muntogna da Schons. Uschia è uss sajettà tut ils trais lufs da quest triep che l'Uffizi federal per ambient aveva lubì. Sco quai che l'Uffizi da chatscha e pestga dal Grischun scriva en ina comunicaziun als meds da massa, sa tractà tar quest luf d'in mastgel giuven. La situaziun dal sajettar en la vischinanza da l'abitadi è stada ideala per er gist cuntanscher in effect da spaventar ils ulteriurs lufs dal triep. Il luf vegn tramess per l'examinaziun a Berna a l'Institut per medischna da peschs e selvaschina da l'Universitad Berna. (cdm/fmr)

LA CIFRA DAL DI

91

abitaziuns

aveva la vischnanca da Cumbel l'onn 1960. Quellas abitaziuns eran en 64 chasas (indicaziuns or da «Cumbel alla porta dalla Lumnezia», 2012). In mez tschientaner pli tard, l'onn 2012, aveva Cumbel lura 234 abitaziuns en 132 chasas. Igl è da supponer ch'il ferm augment d'abitaziuns a Cumbel na saja betg d'attribuir mo ad emprimas abitaziuns. (fmr)

Vaccinar, testar e sperar

La regenza grischuna ha infurmà la mesemna passada co ch'ella preveda da timunar il Grischun las emnas proximas tras la pandemia. Ella emprova da mantegnair la sanadad da la populaziun senza periclar l'economia. Deputadas e deputads sustegnan per gronda part las stentas guvernamentalas.

ANDREAS CADONAU/FMR

Il president da la regenza grischuna, Mario Cavigelli, ha exprimì la mesemna avant la sessiun dal Cussegl grond ils sentiments che fatschentan actualmain bleras Grischunas e blers Grischuns. «La pandemia pretenda da nus blera pazienza, blera chapientscha e blera gnerva.» Il president da la regenza ha ditg che mintga nova unda da la pandemia vegnia accompagnada dad ina unda da novas enconuschientschas ed infurmaziuns. «E nus stuain danovamain empruvar da proteger la populaziun e nossas instituziuns da sanadad senza donnegiar nossa economia.» Mario Cavigelli ha fatg attent che la societad possedia ussa in instrumentari che na steva betg a disposiziun a l'entschatta da la pandemia. «Vivolar, testar, las mesiras d'igiene ed aria frestga gidan a tegnair a mastrin las infecziuns.» El ha appellà ad «in agir responsabel» e la regenza grischuna nun ha laschà nagin dubi che laschar vaccinar appartegna tenor lur avis tar in agir responsabel.

Planisar la triascha

Il cusseglier guvernativ Peter Peyer ha annunzià che la regenza grischuna vegnia a augmentar las capacitads da testar. «A partir dals 13 da december stattan ulteriuras capacitads a disposiziun.» Nà dal parlament èn era vegnidas dumondas davart la triascha en ils spitals grischuns. Peter Peyer ha confermà che las instituziuns da sanadad sajan londervi a planisar ina eventuala triascha. Quai vul dir, definir ils criteris per decider tgi che retschaiva tractament medicinal sin las staziuns intensivis, sch'ils cas surpassan ils plazs a disposiziun. «Sur ils firads sa dublegia la populaziun grischuna, quai vul dir che nus avain era daplirs infarcts dal cor, daplirs grevs accidents ed auter.» Peter Peyer ha accentuà ch'i na saja betg l'incumbensa da la politica da definir la triascha. «Quai fan persunas dal fatg tenor aspects etics e morals.» Per il cusseglier guvernativ èsi dentant evident che la regenza veglia far tut il pussaivel per impedir quest scenari.

Situaziun sa mida svelt

Marcus Caduff ha pudì trair ina buna bilanza areguard la stagiun d'atun che ha purtà als manaschis turisticis bunas entradas. Tant pli intscherta è l'egliada vers la stagiun d'enviern. «Atgnamain nun eran las perspectivis malas.» Ussa dentant ha il minister d'economia cons-

La regenza ha dà pled e fatg al Cussegl grond co ch'ella preveda da tegnair a mastrin las infecziuns dal coronavirus en il chantun Grischun.

FOTO OLIVIA AEBLI-ITEM

Davosa opziun

G2 vesa il cusseglier guvernativ Marcus Caduff unicamain sco davosa opziun per il Grischun. Che mo persunas vaccinadas ni guaridas retschaivan access ad arranschaments publics nun ha il minister da finanzas dentant betg vuli sclauder. Cuzunt betg, sche las infecziuns creschan vinavant. Pretendi dad introducir G2 ha il deputà Sepp Caluori (Center, Cuir) che è president da Gastro Grischun. Sia idea nun ha chattà blera simpatia la mesemna passada, almain betg tar la fracziun da la PLD e la PPS. (fmr/ac)

Votar senza porto

A partir da la stad 2022 retschaiva il suveran grischun ses documents da votaziun en ina cuverta francada. La brev francada en valor A pon votantas e votants trametter fin il venderdi avant la dumengia da votaziun al biro electoral communal senza stuar pajar porto. La decisiun nun è stada dispettaivla la mesemna passada en il Cussegl grond. (fmr/ac)

tatà blera malsegirtads era pervi da mesiras da protecciun dad auters pajais. Che la Germania ha defini la Svizra sco pajais da grond ristg na carmala betg exnum giast da la Germania en il Grischun. En scadin cas sa dan ils chantuns da muntogna e la branscha da pendicularas fadia da coordinar lur stentas da protecciun. «Nus faschain quai per evitar che la Confederaziun perscriviva la finala a nus tge che nus avain da far.» Marcus Caduff è persvadi d'avair uschia pli bler spazi d'agir, era sch'el ha avertì ch'il temps saja stgars. «En duas emnas èsi Nadal.»

Mascrinas en scola per l'entir chantun

L'obligatori da purtar mascrinas pudess pertugar bainprest tut las scolas popularas grischunas. Quai ha il cusseglier guvernativ, Jon Domenico Parolini, ditg ier avant il Cussegl grond. Fin uss èn be las scolas dad intginas regiuns

pertutgadas dad in tal obligatori. Las infecziun en las scolas èn creschidas e tenor il cusseglier guvernativ derasan ils scolars il virus a chasa e vinavant en ils lieux da lavur. «Nossa finamira è per tut pretsch da mantegnair l'instrucziun da preschientscha en las scolas grischunas.» Ina scola ha stui serrar per in tshert temp pervia da la pandemia e singulas partiziuns medemamain. Simpla nun è la situaziun er betg per las persunas d'instrucziun. Ellas èn savens confruntadas cun geniturs che han pauca chapientscha per mesiras da corona. La suppleant da Cussegl grond, Myriam Fasani, (senza partida, Mesocco) nun ha be critigà las mesiras per franar l'infecziun, ella dubitescha en general las infurmaziuns derasadas da la politica, da la scienza e da las medias. Support nun ha ella chattà per sias explicaziuns la mesemna passada nagin en il Cussegl grond.

Memia autas concentraziuns da radon

Radon è in gas radioactiv natiral. Surtut en las Alps è la concentraziun da radon en general auta, uschia era en pliras regiuns dal chantun, per exempel en Surselva, en il Surses ni en la Val Müstair.

GIONDURI MAISSEN/RTR

Cunquai che radon po chaschunar cancer dal lom è la limita da concentraziun vegnida adattada il 2018. Dapi lura importa la limita en stanzas da scola 300 becquerel per meter cubic aria. Il schurnal da radio SRF ha, sa basond sin la lescha da trasparenza, pretendì da l'Uffizi federal da sanadad las datas da mesiraziun a partir dal 2018 fin settember 2021 e publictà ellas. Quellas datas mussan che la concentraziun è per part massivamain surpassada.

Dapli che 60 scolas ston vegnir sanadas

Las cifras mussan che dapli che 60 scolas han concentraziuns memia autas da radon e ston far sanaziuns. En 19 scolas dal chantun èsi da far urgentamain, durant ils proxims trais onns, lavurs da sanaziun. Tranter quellas appartegnan era scolinas, uschia per exempel en il Surses ni era en la Val Müstair.

En la scola a Rabiun han ins gist mesirà en pliras stanzas da scola memia autas concentraziuns. En l'aula è la concentraziun quasi 10 giadas pli auta che lubida, quai conceda era il president communal Armin Candinas. Il moment hajan els recumandà a tuts da dar pli savens aria en tut las stanzas da scola, accentuescha il president da Sumvitg. Ma ins na possa segir betg spetgar trais onns avant che far

adattaziuns, quellas vegnan els a far uschè svelt sco pussaivel. Perquai vegnian els a laschar examinar co far las meglieraziuns e quant che quellas custan, di Candinas.

Scolina pertutgada a Savognin

Il responsabel per la scola en la vischnanca da Surses Giancarlo Torriani è sursà da las mesiraziuns. Il chantun n'haja fin uss betg communi-

gà en chausa ed era betg fatg attent ch'i saja da far lavurs da sanaziun ils proxims trais onns. Els sajan dentant en l'avantatg che la sanaziun da la scola saja uschia ni uschia planisada. La schelta da l'architect saja succedida avant curt e sche nagut na vegnia tranter en possian els cumenzar cun las lavurs da sanar la scola gia il 2023. Ch'ins vegnia pia da resguardar las pretaisas dal chantun, agiunscha'l. (rtr/fmr)

Vischnancas che han da sanar lur chasas da scola ils proxims trais onns.

GRAFICA RTR/BAG